

فرہنگ عمومی

فصل اول :

تعاريف و مفاهيم

تعریف فرهنگ از دیدگاه اندیشمندان

علی شریعتی به عنوان یک جامعه شناس هر دو جنبه مادی و غیرمادی فرهنگ و اثرپذیری آن را از بعد زمان در نظر دارد. از نظر او مجموعه ساخته‌ها و اندوخته‌های مادی و معنوی یک قوم یا نژاد یا ملیت خاص در طول تاریخ را فرهنگ می نامند.

والرشتاین فرهنگ را گسترده‌ترین مفهوم در علوم اجتماعی بیان می کند. از نظر وی بر طبق دیدگاه انسان شناسان همه افراد هم دارای خصیصه ها و ویژگی های خاص خود هستند و هم دارای خصیصه ها و ویژگی های مشترک.

آنتونی گیدنز : فرهنگ در باور او یک شیوه زندگی متشکل از باورها، اعتقادات، رفتارها و آنچه که روش زندگی نامیده می شود، می باشد و بازتاب این باورها و روش را در تولیدات نوع بشر می یابیم.

ویژگی-های فرهنگ

الف) وجوه فرهنگ: فرهنگ ها دارای دو وجه مادی و غیرمادی هستند؛ به طور مثال اختراعات، ابتکارات و... شکل مادی فرهنگ و اندیشه ها، مذاهب و... شکل غیرمادی فرهنگ هستند.

ب) بقای فرهنگ: فرهنگ ها طی نسل ها باقی می ماند و از والدین به فرزندان منتقل می شوند. بسیاری از آداب و رسوم و سنن ما یادگار نیاکان ما هستند که به دست ما رسیده اند.

ج) تغییر فرهنگ: اینگونه نیست که فرهنگ ها تغییر نکنند. یکی از ویژگی های مهم فرهنگ ها رشد آنهاست؛ آنها تغییر می کنند، پیشرفت می کنند، حتی از بین می روند و جای خود را به فرهنگ های دیگر می دهند. فرهنگ ها کاملاً پویا هستند.

ویژگی-های فرهنگ

ح) **ضمانت اجرایی فرهنگ:** به دلیل ماهیت فرهنگ، اگر کسی خارج از اصول فرهنگی جامعه خویش رفتار کند، منحرف شمرده شده و حتی ممکن است از آن جامعه طرد شود.

د) **نحوه دستیابی به فرهنگ:** فرهنگ را می توان به دست آورد؛ یعنی آن را کسب کرد. اکتسابی بودن آن نیز به دلیل ارتباطات انسان ها با یکدیگر است.

ر) **قابلیت آموزشی فرهنگ:** فرهنگ قابلیت آموزش دارد و می توان آن را از طریق آموختن منتقل کرد. آموزش فرهنگ به دو گونه رسمی و غیر رسمی صورت می گیرد.

ویژگی-های فرهنگ

(س) **عام و خاص بودن فرهنگ:** همانطور که اشاره شد فرهنگ ها جدا از آنکه عمومیت دارند، خاص نیز می باشند؛ یعنی در تمام جوامع وجود دارند ولی شکل و سطح آنها متفاوت است.

(ل) **ارتباط فرهنگ با انسان:** در میان موجودات، فقط انسان با فرهنگ در ارتباط است؛ چون همانگونه که گفته شد فرهنگ حاصل تعقل است و تنها موجودی که می اندیشد، انسان است.

(م) **الگوپذیری:** شیوه زندگی افراد در جوامع به شدت از فرهنگ آن جامعه الگو می گیرد؛ مثال ساده این ویژگی انتخاب نوع لباس و حتی رنگ و سبک آن در محافل مختلف در یک جامعه است.

ویژگی-های فرهنگ

(ن) ارتباط فرهنگ با جامعه: تمام جوامع از بدوی ترین تا پیشرفته ترین - که به دلیل استفاده از تکنولوژی مدرن، به یکدیگر بسیار نزدیک شده اند- برای بقای خویش نیازمند سطحی از فرهنگ هستند.

(و) نقش جامعه در شکل گیری فرهنگ: همانگونه که در مطالب قبل نیز مطرح شد، فرهنگ و جامعه در هم تنیده اند. فرهنگ در جامعه شکل می گیرد و از رابطه ها غنا می یابد. انسان ها دارای زندگی اجتماعی هستند و با یکدیگر نیز در ارتباطند و برای ادامه حیات نیاز به وجود یکدیگر دارند؛ در این تبادلات ارتباطی نیز فرهنگ شکل می گیرد.

الگوهای فرهنگی

❖ دیدگاه نخست:

دیدگاهی است که برای طراحی الگوهای فرهنگی، میراث مشترک آن جامعه را باید مد نظر قرار داد. میراث مشترکی که طی اعصار و قرون به عصر حاضر منتقل شده و همچنان عامل انسجام جامعه است. به طور مثال مذهب در کشور ما.

❖ دیدگاه دوم:

در این دیدگاه برای طراحی الگوهای فرهنگی، باید جامعه را قاعده مند به مجموعه ای از قراردادهای نمود تا فرهنگ آن جامعه تصحیح و پالایش شود.

الگوهای فرهنگی

❖ دیدگاه سوم:

در دیدگاه سوم، مبنای طراحی الگوهای فرهنگی حفظ و انعکاس منافع تمام گروه های اجتماعی در یک جامعه است و باید در نظر گرفته شود؛ به گونه ای که منفعت هیچ فردی در جامعه نادیده گرفته نشود.

❖ دیدگاه چهارم:

در دیدگاه چهارم، مبنای الگوی فرهنگی خط مشی وحی و دیدگاه بلند اسلام درباره انسان است و مبنای طراحی و اجرای تمام الگوهای فرهنگی، اصول اساسی مکتب اسلام در نظر گرفته می-شود.

سطوح فرهنگ

فرهنگ جهانی:

زمانی سطح فرهنگی را جهانی می نامیم که در دنیا به صورت فرهنگ دارای اولویت باشد.

فرهنگ منطقه‌ای:

جهان امروز ما به صورت منطقه ای نیز دارای فرهنگ هایی است؛ به طور مثال منطقه خاورمیانه، کشورهای جنوب شرق آسیا

فرهنگ ملی:

فرهنگ ملی انعکاس دهنده باورها، ارزش‌ها و الگوهای رفتاری با ثبات و ریشه دار به عنوان بخشی از هویت یک ملت است.

سطوح فرهنگ

فرهنگ عمومی:

فرهنگ عمومی بازخوردی از ارزش ها، نگرش ها و بینش های اکثریت اعضای یک جامعه را شامل می شود که تحت تأثیر شرایط و مقتضیات محیطی به ویژه متغیرهای اقتصادی سیاسی و اجتماعی در هر دوره ای از زمان، خاص و متفاوت است.

فرهنگ تخصصی:

فرهنگ تخصصی فرهنگی است که بخشی از افراد یک جامعه براساس شغل، تخصص و دانش خویش در آن مشترکند و فقط در مواجهه با متخصصین هر حرفه آن را می بینیم.

تعریف فرهنگ عمومی

✓ فرهنگ عمومی، آن چیزی است که به سادگی وصف می شود و به وضوح در هر جامعه ای دیده می شود.

✓ فرهنگ عمومی هویت و شخصیت اجتماعی افراد یک جامعه را بیان می کند.

✓ فرهنگ عمومی آن چیزی است که جامعه ای را با جامعه دیگر متفاوت کرده و عامل همبستگی و همدلی افراد یک جامعه می شود. کسانی که دارای زبان مشترک، دین مشترک و عادات مشترک هستند؛ به واسطه این اشتراکات در کنار یکدیگرند، حتی اگر از جامعه خویش دور باشند.

ویژگی های فرهنگ عمومی

- ✓ شیوه و رفتار زندگی آحاد مردم جامعه است.
- ✓ وجه تمایز یک نظام فرهنگی از فرهنگ های دیگر است.
- ✓ پشتوانه اجرای آن اجبار قانون نیست.
- ✓ تداوم آن به دلیل جبر اجتماعی است.
- ✓ از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود.
- ✓ در تمام حوزه های فرهنگی اعم از اقتصادی، اجتماعی، مذهبی، خانواده و... وجود دارد.
- ✓ خاص هیچ قشری از جامعه نیست و مورد نیاز و مورد استفاده عموم مردم است.
- ✓ نزد عامه مردم دارای مقبولیت است.
- ✓ عموم مردم در کیفیت و بقای آن مؤثرند.
- ✓ تأثیر فرهنگ عمومی به دلیل آنکه تمام آحاد جامعه به آن نیازمندند، فراگیر است.